

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจทอผ้าเอนกประสงค์ของชุมชนบ้านศรีทอง ตำบลวังตะเคียน อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของชุมชน กระบวนการบริหารจัดการกลุ่ม และศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจทอผ้าเอนกประสงค์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชน ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่มกรรมการและสมาชิกกลุ่ม จำนวน 19 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างการสังเกต การสนทนากลุ่ม และใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และพรรณนางานตามวัตถุประสงค์

สรุปผลการวิจัย

บริบททั่วไปของชุมชน ตำบลวังตะเคียน อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด พบว่า

ด้านสังคม ชุมชนบ้านศรีบัวทอง ตำบลวังตะเคียน เป็นชุมชนเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ สวนยางพารา และทำไร่เป็นหลัก สภาพสังคมเป็นสังคมแบบชนบท มีความเอื้ออาทร มีความสามัคคี ยึดมั่นในหลักพุทธศาสนา และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงความอุดมสมบูรณ์อยู่เสมอ จากการสังเกตพบว่าบริเวณวัดศรีบัวทองจะมีไม้ยืนต้นอายุร่วมร้อยปีอยู่เป็นจำนวนมาก มีบรรยากาศร่มรื่น ประชาชนมีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็งเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น ปัญหาขาดแคลนน้ำประชาชนในชุมชนร่วมกันบริจาคที่ดินเพื่อขุดสระเป็นแหล่งน้ำสำหรับใช้ในชุมชน จึงนับว่าชุมชนบ้านศรีบัวทอง ตำบลวังตะเคียน มีทุนทางสังคมและพร้อมที่จะบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่สังคมที่เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

ด้านวัฒนธรรม คนในชุมชนมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนไว้เป็นอย่างดี เช่น ประเพณีการทำบุญวันสงกรานต์ การรดน้ำขอพรจากผู้สูงอายุ การแห่เทียนพรรษาและประเพณีสำคัญทางศาสนา นับว่าเป็นชุมชนที่มีทุนทางสังคมอยู่มากพร้อมจะรับมือกับวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศและแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน โดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตด้วย

ด้านเศรษฐกิจ พบว่าประชากรส่วนใหญ่ฐานะไม่ดีนัก เนื่องมาจากที่บ้านศรีบัวทอง ตำบลวังตะเคียน เป็นชุมชนที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะกับการทำเกษตรกรรม และประชากรส่วน

ใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีรายได้เพียงปีละ 1 ครั้ง ทำให้มีรายได้ที่ไม่แน่นอนและไม่มั่นคงนัก ขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ และราคาของผลผลิต จึงจำเป็นต้องมีการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพ เสริมเพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว กิจกรรมการทอดผ้าอเนกประสงค์เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้ เกิดการทำงานร่วมกัน ทำให้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และยังเป็นการสร้างรายได้ เสริมอีก

กระบวนการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจทอดผ้าอเนกประสงค์บ้านศรีบัวทอง ตำบล วังตะเคียน อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

สรุปได้ว่า กลุ่มวิสาหกิจทอดผ้าอเนกประสงค์บ้านศรีบัวทองมีระบบการบริหารงานกลุ่มใน รูปแบบของคณะกรรมการ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิกและ คณะกรรมการด้านต่าง ๆ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบเป็น 6 ฝ่าย คือฝ่ายผลิต ฝ่ายการตลาด ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายการเงินการบัญชี ฝ่ายดูแลสินค้า ฝ่ายจัดซื้อ โดยมีประธานเป็นผู้ รับผิดชอบด้านการผลิตให้มีผลิตภัณฑ์ทันตามความต้องการผู้บริโภค รองประธานทำหน้าที่จัดหา แหล่งวัตถุดิบ และจัดซื้อวัตถุดิบให้ทันตามความต้องการของฝ่ายผลิต ฝ่ายเภรัญญิก มีหน้าที่ทำ บัญชี รายรับ รายจ่าย ทั้งบัญชีเงินหุ้น บัญชีเงินกู้ บัญชีการจัดซื้อ - บัญชีการขายวัสดุและ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม รับผิดชอบ คือ นางรัตนาพร อิมทิม ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 บ้านศรี บัวทอง หน้าที่ที่เหลือ เช่น การตลาด การจำหน่าย การประชาสัมพันธ์ การดูแลสินค้า เป็นหน้าที่ของ คณะกรรมการ ที่ได้รับมอบหมายร่วมกับสมาชิก ร่วมช่วยกันดูแล เพื่อให้เกิดกิจกรรมการมีส่วน ร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น และสิ่งสำคัญที่ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งอยู่ได้ คือ องค์ประกอบด้านอื่นๆ ของกลุ่ม เช่น วัตถุประสงค์ อุดมการณ์ ผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม โครงสร้างกลุ่ม ระบบการแบ่ง ผลประโยชน์ การติดต่อประสานงาน ทั้งภายในชุมชนนอกชุมชน และจากหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนการได้รับความสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้วิสาหกิจทอดผ้า อเนกประสงค์บ้านศรีบัวทอง รวมกันเป็นกลุ่มที่เข้มแข็งมั่นคงสืบมา

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจทอดผ้าอเนกประสงค์บ้านศรีบัวทอง ตำบลวังตะเคียน อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

สรุปได้ว่ากลุ่มมีปัญหาอุปสรรคในด้านการตลาดที่ยังไม่มั่นคง ส่วนใหญ่จำหน่ายตาม ตลาดนัด และร้านขายของฝากระดับชาวบ้าน ทำให้ราคาผลิตภัณฑ์ค่อนข้างถูกไม่คุ้มทุนและเวลา ที่เสียไป สมาชิกที่มีฝีมือและมีความชำนาญมีจำนวนน้อย ผลิตสินค้าได้ไม่ทันตามความต้องการ ของผู้บริโภค

กลุ่มส่งผลิตภัณฑ์เข้ารับการประเมินตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในปี พ.ศ. 2551 ไม่ได้รับคำสั่งสรรหาให้ได้ดาวเพิ่มจาก 3 ดาว เป็น 4 ดาว

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการวิสาหกิจทอผ้าอเนกประสงค์บ้านศรีบัวทอง ตำบลวังตะเคียน อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า บริบทของชุมชน เป็นชุมชนแบบชนบทมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีความเอื้ออาทร มีวิถีชีวิตแบบพอเพียง มีการประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นหลัก ประชาชนมีรายได้ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับราคาผลผลิตและสภาพดินฟ้าอากาศของแต่ละปี ซึ่งบางปีมีรายได้จากการเกษตรไม่พอกับค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน จึงต้องคิดหาอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวในช่วงเวลาที่ว่างจากอาชีพหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระชัย เพชรดี (2542 : 51, อ้างถึงใน เฉลียว บุรภัคดีและคณะ. 2545 : 51) ได้ศึกษาเรื่องการประกอบธุรกิจในชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีการจำหน่ายไข่ไก่ให้แก่ชาวบ้านนาสีนวน ตำบลนาสีนวน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเดิมชาวบ้านประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก มีรายได้จากการทำนาไม่พอกับค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน จึงคิดหาอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวของตน โดยการรวมกลุ่มไปรับซื้อไข่ไก่จากฟาร์มในจังหวัดมหาสารคามและจังหวัดใกล้เคียงเพื่อนำมาจำหน่ายเป็นอาชีพเสริมและขยายเป็นอาชีพหลักแทนอาชีพทำนาในชุมชนจนถึงปัจจุบัน

ด้านการบริหารจัดการ ชุมชนบ้านศรีบัวทอง ตำบลวังตะเคียน อำเภอเขาสมิง มีจุดเด่นคือมีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอเสื่ออก มาจากบรรพบุรุษ และพัฒนาเป็นการทอผ้าอเนกประสงค์ ผู้มีภูมิปัญญาต้องการสืบทอดความรู้ของตนสู่ลูกหลาน คิดทำในระบบเครือญาติก่อนและมีองค์กรภายนอกคือศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเขาสมิงพร้อมผู้นำชุมชนเห็นความสำคัญของภูมิปัญญานี้ประกอบกับทางรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จึงร่วมกันสนับสนุนผลักดันให้ตั้งเป็นกลุ่มอาชีพขึ้น โดยการรวมตัวของสมาชิกในครอบครัวของภูมิปัญญาท้องถิ่นและคนในชุมชน เกิดเป็นการรวมกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยประชาชนเป็นแกนนำ กลุ่มที่มีการบริหารจัดการโดยให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นส่วนที่สำคัญต่อการพัฒนาชุมชน ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงการพัฒนาประเทศ และสอดคล้องกับแนวคิดของสมศักดิ์ ศรีสันตสุข,(2536) ที่กล่าวไว้ว่า การรวมกลุ่มของประชาชนมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ องค์กรชุมชน เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้น กำลังคน ได้แก่หัวหน้าคุ้ม ผู้นำศาสนา

ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น กิจกรรมร่วมและความสามารถในการบริหารจัดการ เช่น กิจกรรมกองทุนต่าง ๆ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ และตามแนวคิดของศาสตราจารย์ นพ. ประเวศ วะสี (2536) เชื่อว่าการรวมกลุ่มถือเป็นกลไกการสร้างอำนาจของประชาชนในสังคม เพื่อการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น สังคมที่ต่างคนต่างอยู่ต่างคนต่างทำงานจะไม่มีอำนาจในการแก้ไขปัญหาของตนเอง ชุมชนบ้านศรีบัวทองมีจุดเด่นอยู่ที่คนในชุมชนสามารถรวมกันจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจทอผ้าอเนกประสงค์ โดยการรวมตัวกันของคนในชุมชนเอง มีการบริหารจัดการอย่างมีระบบ อีกทั้งผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการมีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวมเป็นที่ไว้วางใจของสมาชิกทุกคนและกลุ่มรับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากองค์กรท้องถิ่น และจากหน่วยงานอื่น ซึ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ ฌรงค์ เพชรประเสริฐ (2542 :124-138)กล่าวถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจชุมชน จากกรณีศึกษา บริษัทธุรกิจชุมชนหัวใจไท หรือ หัวใจ ไท โมเดล ว่าประกอบด้วย 5 ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านเงินทุน กล่าวคือ หากธุรกิจชุมชนสามารถระดมเงินจากชุมชนได้เอง หรือมีเงินช่วยดอกเบี้ยต่ำ จะทำให้โอกาสที่ธุรกิจจัดตั้งและดำเนินการได้ดีประสบความสำเร็จสูง 2) ปัจจัยด้านการผลิต จะต้องรู้ว่าจะผลิตอะไร อย่างไร มีภูมิปัญญาอะไรในท้องถิ่น ปัจจัยด้านการผลิตจะเป็นความได้เปรียบและสนับสนุนให้ธุรกิจมีโอกาสประสบความสำเร็จ 3) ปัจจัยด้านการตลาด คือ การรู้ความต้องการของตลาดและรู้ว่าจะนำสินค้าไปขายที่ไหน อย่างไร 4) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ความสามารถเรื่องระบบงาน เงิน บุคลากรและระบบตลาด 5) ปัจจัยด้านผู้นำ เนื่องจากสังคมไทยมีลักษณะเชื่อคนมากกว่าระบบ ดังนั้นหากผู้นำเป็นที่ไว้วางใจของสมาชิก มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการเป็นผู้นำ มีความเสียสละ เป็นต้น ธุรกิจชุมชนก็จะมีโอกาสประสบความสำเร็จ

จะเห็นได้ว่าสิ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจทอผ้าอเนกประสงค์บ้านศรีบัวทอง ก็คือการบริหารจัดการที่ให้สมาชิกมีส่วนร่วม ในการคิด ในการทำ ในการตัดสินใจ และเป็นการรวมกลุ่มที่เกิดจากความสมัครใจของสมาชิกในครอบครัวลักษณะเครือญาติ ความต้องการถ่ายทอดภูมิความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบกับต้องการหารายได้เพิ่มของสมาชิกในชุมชน และความตั้งใจจริงของคณะกรรมการทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่าตัวผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นผลิตภัณฑ์ที่นำเอาวัสดุที่ไร้ค่ามาเพิ่มมูลค่า ทอด้วยมือมีความประณีต เรียบร้อยสวยงาม เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค เหมาะสำหรับเป็นของขวัญของฝากในโอกาสต่าง ๆ ถ้าได้มีการพัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์ในเป็นที่สนใจของผู้บริโภค เพราะจากการวิเคราะห์ผลการส่งผลิตภัณฑ์เข้ารับการคัดสรรตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในปี พ.ศ. 2551 ไม่ได้รับคัดสรรให้ได้ดาวเพิ่มจาก 3 ดาว เป็น 4 ดาว เพราะบรรจุภัณฑ์ยังไม่มีการพัฒนา ควรได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ ในด้านงบประมาณและการออกแบบบรรจุภัณฑ์
2. ทางกลุ่มควรจัดทำโครงการขอสนับสนุน จาก อบต. วังตะเคียน และหน่วยงานของรัฐเพื่อนำมาพัฒนากลุ่มในการพัฒนาฝีมือบุคลากรในท้องถิ่น ตลอดจนเยาวชนในโรงเรียนด้วย
3. รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐควรมีนโยบายส่งเสริมด้านงบประมาณ เพื่อความต่อเนื่องและยั่งยืน เป็นการเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชนให้คนรุ่นใหม่ต่อไป
4. ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มากกว่าที่ผ่านมา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลกระทบด้านสุขภาพของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจทอผ้าอเนกประสงค์ ที่มีการทำงานติดต่อกันนาน
2. ศึกษาปัญหาด้านการขยายตลาด เพื่อรองรับผลิตภัณฑ์ในโอกาสต่อไป
3. ศึกษาด้านต้นทุน กำไร และแผนการตลาด เพื่อหาจุดคุ้มทุนและเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน